

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Olivera Milošević, Dragan Đorđević, Vlado Mareš, Tamara Skrozza, Zlatko Čobović, Vida Petrović Škero, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić, Jelena Petković i Nadežda Budimović, na sednici održanoj 30.6.2022. godine, većinom glasova, donosi

ODLUKU

Tekstom „J.Š. nije jedina: Još troje dece nestalo iz Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici, poznata samo jedna stvar“, objavljenim 2.juna 2022. godine, portal „Telegraf.rs“

1.prekršio je tačku 5 Odeljka IV (Odgovornost novinara) Kodeksa novinara Srbije, po kojoj je novinar dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa,

2.prekršio je tačku 1 Odeljka V (Novinarska pažnja), o obavezi novinara da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom,

3.prekršio je tačku 7 Odeljka VI (Odnos prema izvorima informisanja), po kojoj novinar ne sme da zloupotrebi emocije drugih ljudi, njihovo neznanje ili nedovoljnu sposobnost rasuđivanja,

4.prekršio je i tačke 1 i 4 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, kao i da osigura da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom.

Nalaže se portalu „Telegraf.rs“ da ovu odluku objavi u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Predstavnici Komore socijalne zaštite obratili su se Savetu za štampu zbog teksta u kojem su navedena imena dece koja su korisnici Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici i obavljene njihove fotografije sa društvenih mreža. Identitet dece otkriven je bez saglasnosti staratelja i bez cilja da se deca pronađu, jer je u vreme objavljivanja tekstova u Dečjem selu bila zakazana konferencija za novinare na kojoj je saopšteno da su deca locirana, navedeno je, između ostalog, u žalbi. Po mišljenju podnosioca žalbe, nije postojao javni interes da se otkrije identitet dece, čime je prekršeno više tačaka Kodeksa novinara Srbije iz poglavlja Odgovornost novinara, Poštovanje privatnosti i Odnos prema izvorima informisanja.

U odgovoru na žalbu, autorka teksta navela je da je razredna jedne od devojčica objavila na društvenim mrežama da je nestalo još troje dece, objavila je i njihove fotografije i zamolila da se to šeruje, jer je bila zabrinuta što ih nema već tri dana. Ona je i citirana u tekstu. Kako je novinarka objasnila, objavili su imena i fotografije dok se tragalo za decom, a nakon što su pronađena, fotografije su blurovali i objavili samo inicijale.

Komisija za žalbe je ocenila da je tekst napisan površno, neprofesionalno i bez dužne profesionalne pažnje, kao i da je njime grubo narušena privatnost maloletnika koji, uz to pripadaju i posebno osetljivoj grupi dece bez roditeljskog staranja. Objavljena su njihova imena, fotografije sa Fejsbuka, kao i brojni detalji iz njihovih života koji nisu ni od kakvog interesa za javnost, na primer ko je čiji dečko, da li su devojke lepe ili nisu, ko se s kim druži, da li piju, puše. Takođe, spekulisalo se u vezi sa tim šta im se dogodilo. Poseban problem je pozivanje čitalaca da informacije o nestaloj deci jave ocu kome je oduzeto starateljstvo, koliko je poznato, bez ikakve provere zbog čega se to dogodilo i da li je to upšte bezbedno za dete.

Članovi Komisije smatraju da za ovakvo narušavanje privatnosti ne postoji opravdanje u navodnom interesu da se deca pronađu jer je već bilo jasno da ona nisu nestala, nego da su sama otišla, kao i da policija traga za njima. Postoje situacije u kojima je nepohodno da se mediji uključe u potragu za nestalim osobama, posebno decom i ta uloga može biti čak ključna u njihovom pronalaženju, ali to ne znači da mediji imaju pravo da preuzimaju posao nadležnih organa i samoinicijativno objavljuju imena i fotografije dece, na osnovu poziva neovlašćene osobe, koja ne mora ni biti svesna mogućih negativnih posledica svog postupka.

Svim ovim prekršene su tačka 5 poglavlja IV, o obavezi novinara da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, zatim tačke 1 i 4 poglavlja VII, koje se odnose na zaštitu privatnosti, a posebno smernica u okviru tačke 4. Po ovoj smernici, predstavnici državnih i javnih institucija koje se bave zaštitom dece ponekad nisu svesni uticaja medija i načina njihovog rada. Podaci koje zbog toga pružaju novinarima često podrazumevaju otkrivanje identiteta maloletnika. Novinar ne sme da zloupotrebi njihovu dobronamernost ili neznanje.

Informacije dobijene od lekara, socijalnih radnika, vaspitača, i tako dalje, a koje direktno ili indirektno upućuju na identitet maloletnika, ne smeju da budu objavljene. Takođe, posebno je prekršena i smernica 3 u okviru tačke 1 ovog poglavlja, po kojoj, čak i ukoliko nadležni državni organi objave podatke koji spadaju u domen privatnosti počinioca ili žrtve, mediji tu informaciju ne smeju da prenose. Greška državnih organa ne podrazumeva „dozvolu“ za kršenje etičkih principa profesije.

Članovi Komisije su posebno ukazali na moguće posledice po budućnost ove dece, s obzirom na to da su sporni tekstovi objavljeni onlajn i da će trajno biti dostupni svima sa kojima dođu u kontakt.

Kad je reč o naknadnom prikrivanju identiteta deca zamenom imena inicijalima i blurovanjem fotografija, većina članova Komisije smatrala je da to ništa ne znači, jer je identitet maloletnika već bio poznat, objavljeni tekstovi su preuzimani i prenošeni dalje, pa tako i tekst koji je objavio “Telegraf.rs”. Zbog toga se, s obzirom na prirodu onlajn medija, odnosno Interneta, ništa ne može izmeniti naknadnom intervencijom.

Jedan član Komisije mislio da je Kodeks nije prekršen, da nije načinjena nikakva šteta, jer se sve dobro završilo, a da je dužnost medija da pomognu kada se traga za decom. Istakao je da medij nije nikoga zloupotrebio, već se odazvao pozivu profesorke da pomognu u pronalaženju dece. Komisija je, zbog toga, odluku donela sa devet glasova za i jednim protiv.

Novi Sad, 30.6.2022.

Predsedavajuća

Olivera Milošević